

Utlåtande till riksdagens kulturutskott, 18.10.2024

Lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle, 18.10.2024

Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf

Begäran om utlåtande av regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om studiestöd och lagen om allmänt bostadsbidrag

Finlands Svenska Skolungdomsförbund tackar för möjligheten att ge sitt utlåtande och fördömer starkt förslaget om att flytta studerande från det allmänna bostadsbidraget till studiestödets bostadstillägg.

FSS ser inte hur det minskade stödbeloppet i och med övergången till bostadstillägget rättfärdigas för andra stadiets studerande, då dessa till följd av andra stadiets natur med mycket närvaroundervisning inte har goda förutsättningar för arbete vid sidan om studierna. En ensamboende studerande kan enligt propositionen få upp till 1 177 euro mindre per år i och med förändringen, vilket är en betydande summa särskilt gällande andra stadiets studerande som ofta har låga inkomster till följd av de små möjligheterna till arbete vid sidan om studierna. Förslaget missgynnar jämställdheten inom andra stadiet i och med att de ensamboende blir tvungna att skuldsätta sig eller jobba vid sidan om studierna för att klara vardagen, varav studiernas framskridande och prestationer riskerar lida. Studiestödets syfte, som definierats i regeringsprogrammet, är att i första hand möjliggöra studier på heltid. Ett förflyttande av studerande från det allmänna bostadsbidraget till studiestödets bostadstillägg motverkar uttryckligen möjliggörandet av heltidsstudier.

Vidare fastställs bostadstilläggets maxbelopp utifrån kommungrupper. Detta innebär att studerande i områden med högre hyror får ett mindre bostadstillägg i relation till sina faktiska boendeutgifter, och de regionala skillnaderna ökar således. En studerande missgynnas med andra ord ekonomiskt av att välja en studieinriktning som ordnas i en kommungrupp där hyrorna överlag ligger på en högre nivå. I och med att utbildningsutbudet varierar regionalt kan studerande inte själva välja var de bosätter sig, utan är tvungna att bo där studierna ordnas. Detta gäller särskilt svenskspråkiga studerande då utbildningsutbudet är snävt och en stor del av de svenskspråkiga utbildningarna endast ordnas på ett ställe i landet.

En mycket ifrågasättbar komponent av studiestödets bostadstillägg är det faktum att studerande inte längre har tillgång till stöd för boende under sommarmånaderna. Propositionen påstår med hänvisning till FPA:s uppskattning att ca. 19 000 studerande skulle vara i behov av utkomststöd under sommarmånaderna då de inte får studiestöd. Denna uppskattning kan tyvärr förväntas vara för liten till följd av det minskade antalet sommarjobb som erbjuds.

Det blir allt svårare för unga att få ett arbete under sommaren, vilket leder till att allt fler studerande kommer att behöva falla tillbaka på utkomststödet för att överhuvudtaget kunna betala sin hyra.

Vissa, men absolut inte alla, studerande har möjligheten att bo hos sina föräldrar under sommarmånaderna. Den logiska effekten av uteblivet stöd för boende under sommarmånaderna kan förväntas vara att denna grupp studerande säger upp sina hyreskontrakt på våren vid slutet av läsåret, och söker sig nya hyreslägenheter till hösten då de återigen får studiestöd och dess bostadstillägg. Detta kan förväntas ha signifikanta konsekvenser för bostadsmarknaden, vilket inte har beaktats i propositionen, och är påfrestande för såväl hyresgäster som hyresvärdar.

Regeringen Orpo har som tydligt mål att höja utbildningsnivån och kompetensen i landet. Samtidigt ser man till att skära ned i studerandes försörjning varje chans man får. Till följd av förflyttningen av studerande från det allmänna bostadsbidraget till studiestödets bostadstillägg försämras studerandes försörjning ytterligare. Studerande ställs inför valet att arbeta vid sidan av studierna eller att skuldsätta sig. Det förstnämnda leder i många fall till fördröjda studier i och med att arbetet kräver mycket tid samt andra stadiets närvarokrav som försvårar kombinationen av arbete och studier. Det andra alternativet, att skuldsätta sig, avskräcker andra stadiets studerande från att övergå till tredje stadiet. Då den genomsnittliga summan bland de läropliktiga på andra stadiet som hade lyft studielån år 2022 låg på ca. 4950€, är det knappast otänkbart att dessa elever väljer att arbeta efter andra stadiet istället för att studera vidare. En så betydande summa pengar jäser i och med räntan rejält på några år, för att inte tala om de ytterligare studielånen dessa studerande skulle tvingas ta då de övergår till tredje stadiet. Inget av de tillgängliga alternativen uppmuntrar med andra ord till studier, och förändringar som förflyttningen av studerande från det allmänna bostadsbidraget till studiestödets tillägg fungerar således som avskräckare och jobbar därmed aktivt emot regeringens mål om att höja utbildningsnivån i landet.

FSS tar avstånd från de föreslagna förändringarna och ser inte att de är ändamålsenliga för att trygga studerandes försörjning eller höja utbildningsnivån och stärka kompetensen i Finland.

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi opintotukilain ja yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Finlands Svenska Skolungdomsförbundet kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa ja tuomitsee jyrkästi ehdotuksen siirtää opiskelijat yleisestä asumistuesta opintotuen asumislisään.

FSS ei ymmärrä, kuinka siirtyminen asumislisään ja siitä johtuva tuen määrän vähentäminen voidaan perustella toisen asteen opiskelijoille, joilla toisen asteen lähiopetuspainotteisen luonteen vuoksi ei ole hyviä edellytyksiä työntekoon opintojen ohella. Esityksen mukaan yksinasuva opiskelija voi menettää jopa 1177 euroa vuodessa, mikä on merkittävä summa etenkin toisen asteen opiskelijoille, joilla on yleensä pienet tulot rajoitettujen työmahdollisuuksien vuoksi. Ehdotus heikentää tasa-arvoa toisen asteen koulutuksessa, sillä yksinasuvat opiskelijat joutuvat velkaantumaan tai työskentelemään opintojen ohella, mikä voi hidastaa opintoja ja vaikuttaa opiskelutuloksiin. Opintotuen tarkoitus, kuten hallitusohjelmassa on määritelty, on ensisijaisesti mahdollistaa kokopäiväinen opiskelu. Siirtäminen yleisestä asumistuesta opintotuen asumislisään vaikeuttaa nimenomaan kokopäiväisten opintojen mahdollistamista.

Lisäksi asumislisän enimmäismäärä määräytyy kuntaryhmien mukaan. Tämä tarkoittaa, että korkeamman vuokratason alueilla asuvat opiskelijat saavat vähemmän tukea suhteessa todellisiin asumiskustannuksiin, mikä kasvattaa alueellisia eroja. Opiskelijaa siis rangaistaan taloudellisesti siitä, että hän valitsee opintosuunnan joka sijaitsee kuntaryhmässä jossa vuokrat ovat korkeammat. Koska koulutustarjonta vaihtelee alueittain, opiskelijat eivät voi vapaasti valita asuinpaikkaansa, vaan heidän on asuttava siellä, missä opinnot järjestetään. Tämä koskee erityisesti ruotsinkielisiä opiskelijoita, sillä ruotsinkielisiä koulutusohjelmia järjestetään vain tietyissä paikoissa.

Erittäin kyseenalainen osa opintotuen asumislisää on se, että opiskelijat eivät enää saa tukea asumiseen kesäkuukausina. Ehdotuksessa viitataan Kela arvioon, jonka mukaan noin 19 000 opiskelijaa olisi kesäkuukausina toimeentulotuen tarpeessa, kun he eivät saa opintotukea. Tämä arvio on valitettavasti todennäköisesti liian pieni, koska kesätöiden määrä on vähentynyt. Nuorilla on yhä vaikeampaa saada kesätyö, mikä johtaa siihen, että yhä useammat opiskelijat joutuvat turvautumaan toimeentulotukeen voidakseen maksaa vuokransa.

Jotkut, mutta eivät kaikki opiskelijat, voivat asua vanhempiensa luona kesäkuukausina. On odotettavissa, että kesäkuukausina asumistuen puuttuminen johtaa siihen, että opiskelijat irtisanovat vuokrasopimuksensa keväällä lukuvuoden päättyessä ja hakevat uutta asuntoa syksyllä, kun he saavat taas opintotukea ja sen asumislisää. Tämä voi aiheuttaa merkittäviä vaikutuksia

asuntomarkkinoille, mikä ei ole huomioitu esityksessä ja kuormittaa sekä vuokralaisia että vuokranantajia.

Orpon hallituksen selkeänä tavoitteena on nostaa maan koulutustasoa ja osaamista. Samalla opiskelijoiden toimeentuloon leikataan aina, kun tilaisuus tulee. Siirto yleisestä asumistuesta opintotuen asumislisään heikentää opiskelijoiden toimeentuloa entisestään. Opiskelijoiden on valittava, tekevätkö he töitä opintojen ohella vai velkaantuvatko he. Työn tekeminen viivästyttää usein opintoja, sillä työ vie paljon aikaa ja toisen asteen läsnäolovaatimukset vaikeuttavat työn ja opiskelun yhdistämistä. Velkaantuminen taas pelottaa toisen asteen opiskelijoita siirtymästä kolmannelle asteelle. Vuonna 2022 toisen asteen oppivelvollisten keskimääräinen opintolainasumma oli noin 4950 €, ja ei ole mahdotonta, että nämä opiskelijat valitsevat työnteon toisen asteen jälkeen jatko-opintojen sijaan. Tällainen merkittävä lainasumma kasvaa korkojen myötä vuosien aikana, puhumattakaan uusista opintolainoista, jotka opiskelijat joutuisivat ottamaan siirtyessään kolmannelle asteelle. Mikään vaihtoehtoista ei siis kannusta opiskeluun, ja siirto yleisestä asumistuesta opintotuen asumislisään toimii näin ollen pelotteena ja vastustaa hallituksen tavoitetta nostaa koulutustasoa maassa.

FSS vastustaa ehdotettuja muutoksia eikä katso niiden olevan tarkoituksenmukaisia opiskelijoiden toimeentulon turvaamiseksi tai koulutustason nostamiseksi ja osaamisen vahvistamiseksi Suomessa.